



Viitasaaren laaja hyvinvointikertomus 2025

Tiivistelmä

VIITASAARI

Pikkasen parempi periferia



Sisältö

• Johdanto	3
• Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Viitasaarella 2021-2024.....	4
• TEA-viisari – terveyden edistämisen aktiivisuus.....	5
• Hyte-kerroin.....	6
• Väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2021-2024.....	7
• Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi...	8
• Ehkäisevä päihdetyö.....	10
• Lopuksi.....	12



Johdanto

- Tässä hyvinvointikertomuksessa kuvataan viitasaarelaisten terveyden ja hyvinvoinnin nykytilaa sekä tehtyjä toimia hyvinvoinnin edistämiseksi valtuustokaudella 2021–2025.
- Hyvinvointikertomukseen on koottu hyvinvoinnin keskeiset vahvuudet ja haasteet sekä kuluneen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman toteutuminen.
- Kolme keskeistä nostoa hyvinvoinnin edistämisestä vuosina 2021–2025
 - Hyte-kertoimen mukaan maksettu lisäosa on noussut tällä valtuustokaudella 15.000 €. Kaupungin panostus hyvinvoinnin edistämiseen näkyy hyte-kertoimen summana.
 - Hyvinvointialueuudistuksen ja Wiitaunionin purkautumisen johdosta hyvinvointityölle muodostettiin uusi hallintorakenne; sivistys- ja hyvinvointijohtaja, hyvinvointikoordinaattori ja sivistys- ja hyvinvointilautakunta.
 - Yhteistyörakenteita on luotu uudelleen hyvinvointialueuudistuksen ja Wiitaunionin purkautumisen jälkeen (mm. kumppanuuspöytä, ehkäisevä päihdetyö, ikäihmisten avoin päivätoiminta).

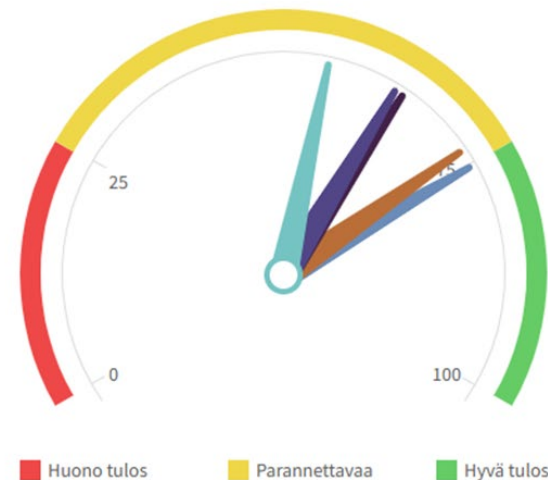


Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Viitasaarella 2021-2025

- **Liikuntaneuvonta**-hanke toimi koko kuluneen valtuustokauden ajan yhteisenä hankkeena Pihtiputaan kanssa. Hanke loppui vuonna 2024 ja sen jälkeen liikuntaneuvontaa on tarjottu kaupungin omana palveluna. Vuonna 2023 liikuntaneuvojalla oli asiakkaita yhteensä 52. Vuonna 2024 asiakasmäärä pysyi samana. Valtakunnallisesti liikuntaneuvojalla asiakkaita on vuodessa 38.
- Viitasaaren kaupunki aloitti keväällä 2023 **ikäihmisten avoimen päivätoiminnan** omana palveluna. Ikäihmisten avoimen päivätoiminnan tavoitteena on tukea kotona asumista, parantaa elämänlaatua sekä vähentää yksinäisyyttä.
- **Harrastamisen Suomen mallin kerhot** ovat tarjonneet viitasaarelaisille lapsille ja nuorille maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koko valtuustokauden ajan, mm. erilaisia liikuntakerhoja ja taidekerhoja.
- **Uimahallin ja kuntosalien** käyntimäärät nousivat koronavuosien jälkeen. Simmarin käynnit ovat nousseet kuluneen valtuustokauden aikana yli 25 000 käynnillä. Voimailusalin käyttämäärä on vaihdellut vuosittain.
- **Seniorikortti** 65 vuotta täyttäneille oikeuttaa omatoimiseen liikuntaan Uimahalli Simmarin altailla ja kuntosalilla sekä voimailusalilla. Ostettujen seniorikorttien määrä on noussut koko valtuustokauden ajan.

TEA-viisari – terveyden edistämisen aktiivisuus

- TEAviisari on kunnille ja kouluille suunnattu työväline, jonka tiedot kuvaavat kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. TEAviisarissa arvioidaan kuntajohtoa, liikuntaa, kulttuuria ja koulutusta eri näkökulmien kautta. Tiedot viisariin kerätään vuorovuosin.
- Viitasaaren TEAviisarin kokonaistulos kuntajohdossa on hyvä. Perusopetus on hyvän tuloksen rajalla. Jokaisessa aihealueessa on 5–7 osa-aluetta (mm. sitoutuminen, johtaminen ja voimavarat), joiden keskiarvo on viisarin tulos.
- Verrattuna Keski-Suomen maakunnan ja koko maan keskiarvoihin, Viitasaari sijoittuu perusopetuksen osalta keskiarvon yläpuolelle. Osioissa kuntajohto, lukiokoulutus ja liikunta Viitasaari on koko maan tuloksien tuntumassa.



Aineisto päivitetty 20.12.2024



HYTE-kerroin

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

- Kuluneella valtuustokaudella Viitasaaren HYTE-kertoimen suuruus on kasvanut.

Vuosi	2023	2024	2025
€	105 025 €	104 822 €	119 223 €



Väestön hyvinvoinnin kehitys valtuustokaudella 2021-2024

- **Viisi positiivista** asiaa väestön hyvinvoinnin kehityksessä:
 - Syrjäytymisriskissä olevien 18-24-vuotiaiden määrä on laskenut koko valtuustokauden ajan
 - Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö sekä 8. ja 9. luokan oppilaiden että lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoiden keskuudessa on vähentynyt.
 - Lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat kokevat vahvaa positiivista mielenterveyttä useammin kuin Keski-Suomessa keskimäärin.
 - Viitasaarelaisten sairastavuusindeksi on laskenut koko valtuustokauden ajan.
 - Kevyen liikenteen väylien määrä on Viitasaarella noussut.
- **Viisi negatiivista** asiaa väestön hyvinvoinnin kehityksessä:
 - Ylipaino 13-16-vuotiailla on muuta maakuntaa yleisempää.
 - Perusopetuksen 4. ja 5.luokan oppilaat kokevat terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi muuta Keski-Suomea yleisemmin.
 - Perusopetuksen 8. ja 9.luokan oppilaiden kokema vahva positiivinen mielenterveys on vähentynyt.
 - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olleiden 4. ja 5.luokan oppilaiden määrä on noussut,
 - Vanhempien tai muiden huolta pitävien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana kokeneiden perusopetuksen 4. ja 5.luokan oppilaiden määrä on noussut.

Indikaattorit ovat osa THL:n vähimmäistietosisältöä



Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

- Vuosien 2021–2025 hyvinvointisuunnitelma tehtiin aikana, jolloin Viitasaari ja Pihtipudas toimivat Wiitaunionin kuntapariyhteistyössä, sosiaali- ja terveyspalvelut kuuluivat vielä kaupungin palveluihin ja koronapandemia oli ajankohtainen.
- Hyvinvointisuunnitelma on alun perin tehty yhteiseksi Viitasaaren kaupungille ja Pihtiputaan kunnalle, mutta se päivitettiin syksyllä 2024 vastaamaan Viitasaaren hyvinvointityötä.
- Hyvinvointisuunnitelman painopistealueet kaikissa ikäryhmissä:
 - Terveyttä edistävien elämäntapojen vahvistaminen
 - Mielenterveysongelmien ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy
 - Osallisuuden edistäminen
- Lisäksi
 - Vanhemmuuden vahvistaminen
 - Kuntalaisten oman vastuun vahvistuminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä
 - Yksinäisyyden lieventäminen
 - Syrjäytymisen ennaltaehkäisy



- Kuluneen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelma on ollut todella laaja. Se on sisältänyt yhteensä 83 tavoitetta ja 120 toimenpidettä.
- Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatuista toimenpiteistä toteutui kuluneen valtuustokauden aikana
 - täysin 59
 - liikuntaan lisäämiseen liittyvistä toimenpiteistä toteutui 22 (yht. 25)
 - Kirjastoon ja kansalaisopistoon liittyvät toimenpiteet toteutuvat täysin
 - osin 11
 - toteutumattomia 13
 - kulttuuriin liittyviä toimenpiteitä (mm. kulttuurikahvila, kulttuurisuunnitelma)



Ehkäisevä päihdetyö

- Ehkäisevällä päihdetyöllä edistetään terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia ehkäisemällä sekä vähentämällä päihde- ja pelihaittoja sekä vahvistamalla suojaavia tekijöitä.
- Lain mukaan kunnassa tulee olla nimettynä toimielin, jonka vastuulla on mm. esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa (mm. liikunta- ja nuorisotoimessa) sekä huolehtia päihdeolojen seurannasta ja tiedostuksesta. Vuodesta 2024 eteenpäin Viitasaaren hallintosäännön mukaisesti ehkäisevän päihdetyön toimielimenä toimii sivistys- ja hyvinvointilautakunta.

- 
- Vuosien 2021–2024 Wiitaunionin ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on laadittu alueen asiantuntijoiden ja toimijoiden näkemysten ja tilastotietojen perusteella. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman on toteutunut seuraavasti.
 - Kynnyksettömänä peruspalveluna päiväkotia on luonteva paikka kohdata ja tukea perheitä kokonaisvaltaisesti. Pedagogisen työn lisäksi varhaiskasvatuksessa voidaan tehdä tärkeää vanhemmuuden tukityötä ja ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä.
 - Yhteisöllisessä oppilas- ja opiskeluhuollossa voidaan käsitellä ehkäisevän päihdetyön asioita yleisellä tasolla. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeä osa oppilas- ja opiskeluhuoltoa.
 - Vapaa-ajan palveluissa ehkäisevää päihdetyötä tehdään nuorisotoimessa aktiivisesti. Etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja ja perusnuorisotyö tekevät ehkäisevää päihdetyötä päivittäin mm. kohtaamalla nuoria ja tarjoamalla tekemistä vapaa-ajalle. Viitasaarella aloitti 2024 Kulttuuritalo Kartano -hanke, joka tarjoaa kaikenikäisille avointa kulttuuritoimintaa, mm. työpajoja ja tiloja erilaisten harrastusryhmien käyttöön.
 - Ikääntyneiden ehkäisevää päihdetyötä tehdään avoimessa päivätoiminnassa koetun yksinäisyyden vähentämiseksi sekä tuomalla päiviin tekemistä ja kohtaamisia.
 - Kansalaisopistolla ja liikuntapalveluilla on tärkeä rooli ikääntyneiden ehkäisevässä päihdetyössä tarjoamalla monipuolista harrastustoimintaa.



Lopuksi

- Laaja hyvinvointikertomus 2025 on luettavissa kokonaisuudessaan kaupungin verkkosivuilta.
- Laaja hyvinvointikertomus 2025 on hyväksytty
 - Sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 6.3.2025
 - Kaupunginhallituksessa 31.3.2025
 - Kaupunginvaltuustossa 28.4.2025